

Ramowy Program Korekcyjno-Edukacyjny dla Osób Stosujących Przemoc Domową

Lublin, 2025 r.

Spis treści

Wstęp 3

I. Podstawy prawne programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową	4
II. Podstawy teoretyczne programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową	6
III. Cel programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową	10
IV. Adresaci programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową	11
V. Realizatorzy programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową	12
VI. Obszary pracy z uczestnikami programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową	13
VII. Zasady realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową	14
VIII. Zasady monitorowania i ewaluacji działań wynikających z realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową	18
IX. Rezultaty programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową	19
X. Finansowanie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową	20

Wstęp

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U. z 2024 r. poz.1673) nakłada na samorząd województwa obowiązek opracowania ramowego programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową. Standardy prowadzenia programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową określa Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 22 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (Dz.U. z 2023 r. poz.1163).

Ramowy program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową opracowany przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie stanowi część lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, ściśle korelując z założeniami Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2026-2030. Program ma na celu w szczególności powstrzymanie osób stosujących przemoc domową przed dalszym dopuszczaniem się jej oraz rozwijanie ich umiejętności samokontroli i rozwiązywania problemów bez używania przemocy, co stanowi art. 4 ust. 4 przytoczonej wyżej ustawy. Program ma charakter uniwersalny i stanowi wytyczne dla lokalnych samorządów, uwzględniając priorytety z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej. Działania wskazane w programie określone są w sposób ramowy, aby autorzy programów na szczeblu powiatowym mogli tworzyć skuteczne programy, które spełniają standardy wyznaczone przez ustawodawcę.

I. Podstawy prawne programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową

Rozdział drugi Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.), poświęcony „Wolnościom, Prawom i Obowiązkom Człowieka i Obywatela” reguluje zasady zapewniające każdemu nietykalność osobistą i cielesną oraz stawia na ich straży władze polityczne.

Zasady te odnajdujemy w aktach prawnych wskazanych poniżej, stanowiących podstawę ramowego programu:

1. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. 2024 r. poz. 1673);
2. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 22 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (Dz.U. z 2023 r. poz.1163).
3. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie wzoru zaświadczenia o zgłoszeniu się do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wzoru zaświadczenia o ukończeniu tych programów, a także wzorów pouczeń w związku z uczestnictwem osób stosujących przemoc domową w tych programach (Dz. U. 2023 r. poz. 1164);
4. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2023 r. poz. 1870);
5. Uchwała nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030 (M.P. poz. 1232);
6. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2025 r. poz. 383).

Sankcje, które przewiduje Kodeks karny dla osób stosujących przemoc zapisane są w artykułach:

- Art. 207 kk – znęcanie się,
- Art. 156 kk – ciężki uszczerbek na zdrowiu,
- Art. 157 kk – średni i lekki uszczerbek na zdrowiu,
- Art. 190 kk – stosowanie gróźb karalnych,

- Art. 191 kk – zmuszanie do określonego zachowania oraz utrudnianie korzystania z lokalu mieszkalnego,
- Art. 197 kk – zgwałcenie i wymuszenie czynności seksualnych.

Sankcje karne, które przewiduje Kodeks karny dla osób stosujących przemoc domową odnoszą się do odpowiedzialności za popełniony czyn. Celem ustawodawcy, poza ukaraniem, jest korekta zachowań przemocowych, aby osoba stosująca przemoc mogła wnieść konstruktywne zmiany do swojego życia. W związku z tym niezbędna jest edukacja oraz korygowanie zachowań.

II. Podstawy teoretyczne programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową

Przemoc domowa to sposób bycia w relacji – wyuczony we wcześniejszych relacjach ze znaczącymi osobami, wytrenowany w toku życia osobniczego, wzmocniony wpływami kulturowymi i społecznymi. Jego źródła u przeważającej większości osób znajdują się w doświadczeniach, dużo rzadziej w zaburzeniach zdrowia psychicznego.

Przemoc stanowi dla osoby ją stosującej źródło wzmocnień, daje jej poczucie posiadania władzy i przewagi nad innymi ludźmi. Inni ludzie, ze względu na doznawaną przemoc, podporządkowują się żądaniom osoby stosującej przemoc, starają się spełniać jej oczekiwania. W związku z tym przemoc przynosi osobie ją stosującej nagrody w postaci sprawowania władzy i kontroli, całkowitego podporządkowania osób doznających przemocy.¹

Taki sposób postępowania stwarza osobie stosującej przemoc sytuacyjne złudzenie własnej mocy, a strach osoby doznającej przemocy daje jej poczucie kontroli nad sytuacją i drugą osobą. Uzyskiwanie takiej przemocowej kontroli na ogół wynika z nieumiejętności osoby stosującej przemoc zbudowania poczucia własnej ważności i znaczenia w niekontrolujący sposób — sięga ona zatem po jego substytut, czyli budzenie lęku.²

Osoby stosujące przemoc odczuwają lęk i poczucie winy (np. przed popełnieniem czynu zabronionego przez prawo) z powodu swojego przemocowego zachowania, stąd w ich postępowaniu manipulacja. By zredukować doznawany lęk i poczucie winy, wyeliminować wyrzuty sumienia włączają mechanizmy obronne: używają strategii tłumaczących – najpierw sobie, a później również otoczeniu – stosowaną przez siebie przemoc.³

Celem działania tych mechanizmów jest ochrona przed złym samopoczuciem. Jednak stałe ich stosowanie odcina osobę stosującą przemoc od rzeczywistości (*j.w.*).

- **Zaprzeczanie przemocy:** osoba stosująca przemoc zaprzecza, że stosuje przemoc. Charakterystyczne jest tu twierdzenie, że osoba doznająca przemocy wymyśliła historię przemocy, po to by ukarać osobę stosującą przemoc, zniszczyć, pogrążyć. Osoba stosująca przemoc potrafi też zaprzeczać, że to ona dominuje w relacji. Wskazuje, że to ona jest podporządkowana, że nie pamięta historii przemocy;
- **Zaprzeczanie odpowiedzialności:** jeżeli osoba stosująca przemoc jednak przyzna się do popełnionych czynów, zwykle tłumaczy je jako skutek działania innych czynników np. stosowania używek: alkoholu, narkotyków. Może też obwiniać osobę doznającą przemocy, twierdząc, że przemoc była prowokacją z jej strony. Może też twierdzić że

¹ Hanna Dorota Sasal, *Przewodnik do procedury interwencji wobec przemocy w rodzinie*, Wydawnictwo Edukacyjne PARPA, Warszawa 2005.

² Jerzy Mellibruda, *Przeciwdziałanie przemocy domowej*, Instytut Psychologii Zdrowia, Warszawa 2009.

³ Hanna Dorota Sasal, *Przewodnik do procedury interwencji wobec przemocy...*

utraciła kontrolę nad emocjami, o czym mogą świadczyć stwierdzenia w wypowiedziach typu: „uderzyłem/am, ale tylko dlatego, że byłem/am pijany/a” lub „gdyby się nie odzywał/a, nie denerwował/a mnie to ja bym się nie zdenerwował/a i nie uderzył/a”;

- **Zaprzeczanie częstotliwości, intensywności:** polega na minimalizowaniu swojego agresywnego zachowania. Osoba stosująca przemoc okłamuje otoczenie, siebie, partnera, poprzez pomniejszanie powagi sytuacji. Możemy to uchwycić w stwierdzeniach typu: „nie biłem/am aż tak często jak mówi” lub „nie uderzałem/am tak mocno jak opowiada”. Osoba stosująca przemoc może też twierdzić, że działanie przemocowe nie było intencjonalne, a opowieści osoby pokrzywdzonej są przesadzone;
- **Zaprzeczanie konsekwencjom:** osoba stosująca przemoc pomniejsza lub odmawia zobaczenia efektów swojego zachowania, nie chce widzieć zadanych ran, odmawia konfrontacji z osobą doznającą przemocy. Zaprzecza informacjom na temat tego, że jej działania wywołują lub wzmagają lęk u dzieci i innych członków rodziny. Zachowanie takie prowadzi do wzrostu niechęci do osoby doznającej przemocy, wzmacnia agresję osoby stosującej przemoc i zwiększa zależność osoby krzywdzonej od tej osoby.

Istotne jest, by w oddziaływaniach wobec osób stosujących przemoc domową skupiać się nie tylko na perspektywie moralnej i prawnej, które pociągają za sobą działania interwencyjne i sankcjonujące, ale włączyć również perspektywę psychologiczną (skupiającą się na mechanizmach przemocy, interakcji pomiędzy osobami doświadczającymi przemocy) i społeczną (zwracającą uwagę na siłę tkwiącą w obyczajach i postawach społecznych, które sprzyjają i utrwalają występowanie przemocy domowej).

Zmiana zachowań osób stosujących przemoc domową jest podstawą trwałej zmiany w bliskich relacjach i systemach rodzinnych. Sama sankcja karna, administracyjna nie sprzyja zmianie dotychczasowego schematu postępowania – możliwe staje się to w warunkach oferowanych m.in. przez program psychologiczno-terapeutyczny.

To również odpowiedź na potrzeby osób doświadczających przemocy domowej – oczekują one bowiem zmiany zachowań osób stosujących wobec nich przemoc.

Przemoc domowa ma wpływ na każdy z elementów systemu rodzinnego. Długofalowe skutki przemocy pozostają w psychice osoby doznającej przemocy, świadków, jak również osoby stosującej przemoc. Stwierdzenie, że przemoc rodzi przemoc jest prawdziwe jeśli uświadomimy sobie, że prawie wszystkie osoby stosujące przemoc w dzieciństwie i/lub młodości były osobami doświadczającymi przemocy (bicia, zaniedbywania, molestowania itp.). To potwierdza tezę o międzypokoleniowej transmisji stosowania przemocy, ale również jej podlegania. Stąd tak istotne jest żeby oddziaływanie na stosujących przemoc koncentrowały się na nabywaniu przez nich umiejętności radzenia sobie z emocjami, dotyczącymi zarówno aktualnej sytuacji, ale także związanej w przeżytych doświadczeniach.

Czynniki związane z decyzją o stosowaniu przemocy domowej

Czynniki związane z podjęciem przez osobę stosującą przemoc domową decyzji o pozycjonowaniu się wobec osób, z którymi pozostaje w bliskich relacjach, opartym na władzy, dominacji i kontroli, należy rozpatrywać wieloaspektowo. Łączy się tu wpływ czynników psychologicznych, biologicznych, socjologicznych. Mając powyższe na uwadze, możemy stwierdzić że występowanie przemocy pozostaje w związku z:

- obowiązującymi normami kulturowymi i społecznymi. Chodzi tu m.in. o przekonanie o prawie do dominacji (zarówno rodziców nad dzieckiem, jak i mężczyzn nad kobietami), społeczne przyzwolenie na bicie dzieci, hierarchiczny i autorytarny model rodziny, silne normy dotyczące prawa do prywatności, stereotypowe wzorce męskości i kobiecości;
- nadużywaniem alkoholu, w tym picie ryzykowne, uzależnienie do alkoholu. Potocznie uważa się że alkohol „wywołuje” agresję i przemoc. Jest to pozorna zależność, ponieważ alkohol łączy się ze zjawiskiem przemocy w sposób pośredni. Chodzi tu o to, że alkohol osłabia mechanizmy kontroli zachowania i tym samym toruje drogę przemocy. Zaburzona ocena sytuacji powoduje błędną interpretację zachowania innych osób i dlatego staje się często przyczyną do reagowania złością i gniewem. Efektem mogą być konflikty z prawem, utrata pracy, kłopoty małżeńskie;
- podeszłym wiekiem. W rodzinach z „historią przemocową” wzrasta ryzyko występowania przemocy wobec osób starszych. Czynniki sprzyjające występowaniu przemocy to: wzajemna zależność członków rodziny, dzielenie wspólnego mieszkania, fizyczne i psychiczne obciążenie opiekuna, izolacja społeczna rodziny, złe warunki socjalno-ekonomiczne;
- niepełnosprawnością. Jest to czynnik ryzyka, ponieważ osoba stosująca przemoc ma ewidentną przewagę nad osobą z niepełnosprawnością, a osoby te są często zdane na opiekę rodziny;
- sytuacją socjalno-ekonomiczną rodziny. Zła sytuacja ekonomiczna wywołuje stres, frustrację co może być istotnym czynnikiem sprzyjającym występowaniu przemocy. Możemy tu wskazać takie problemy jak bezrobocie, kłopoty finansowe, mieszkaniowe, zdrowotne;
- dziedziczeniem społecznym wzorca przemocy. Dzieci, które wychowują się w rodzinach przemocowych, w których krzywdzi się bliskich mają częściej tendencję do stosowania bądź podlegania przemocy w życiu dorosłym. Dziecko, które przyswaja sobie przemocowe zachowania dorosłych, uczy się, że przemoc to najlepszy i najbardziej skuteczny sposób rozwiązywania konfliktów;

- predyspozycjami osobowościowymi. Wśród wielu czynników związanych z osobowością można wymienić brak lub osłabioną kontrolę impulsów. Może się to objawiać nieumiejętnością radzenia sobie z napięciem, złością i niekontrolowaniem agresji;
- zaburzeniami psychicznymi wywołanymi stanem chorobowym bądź doświadczeniami kryzysu psychicznego. Problemy psychiczne mogą być przyczyną występowania zachowań antyspołecznych, jednak stosowanie przemocy domowej nie jest kwalifikowane jako zaburzenie zdrowia psychicznego.

III. Cel programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową

Cel główny programu: Wsparcie osób stosujących przemoc domową w zmianie zachowań przemocowych na zachowania partnerskie poprzez udostępnienie im możliwości korzystania z form wsparcia o charakterze edukacyjnym i korekcyjnym.

Kierunki pracy z uczestnikami programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową:

- 1) zmiana przekonań dotyczących stosowania przemocy domowej;
- 2) powstrzymanie przed dalszym stosowaniem przemocy;
- 3) rozwijanie umiejętności samokontroli i współżycia, w tym bardziej efektywne radzenie sobie z emocjami, w tym złością lub poczuciem krzywdy w sytuacjach trudnych;
- 4) zmniejszenie skali zachowań opartych na sile i przemocy;
- 5) wzrost świadomości na temat zjawiska przemocy domowej i konsekwencji jej stosowania;
- 6) poszerzenie katalogu zachowań o zachowania alternatywne do krzywdzących w celu budowania relacji interpersonalnych opartych na poszanowaniu domowników i postawie partnerskiej;
- 7) kształtowanie umiejętności w zakresie wychowania dzieci bez użycia przemocy domowej;
- 8) uznanie swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy;
- 9) uzyskanie informacji o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych.

IV. Adresaci programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową

- Osoby stosujące przemoc domową skierowane do programu przez zespół interdyscyplinarny do spraw przeciwdziałania przemocy domowej (w tym osoby uzależnione od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych po zakończonym programie psychoterapii uzależnień i utrzymujące abstynencję).
- Osoby stosujące przemoc domową skierowane do programu przez inne podmioty niż w/w (w tym osoby uzależnione od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych po zakończonym programie psychoterapii uzależnień i utrzymujące abstynencję).
- Osoby stosujące przemoc domową, które do programu zgłaszają się z własnej inicjatywy (w tym osoby uzależnione od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych po zakończonym programie psychoterapii uzależnień i utrzymujące abstynencję).

V. Realizatorzy programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej wskazuje że opracowanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową należy do zadań zleconych z administracji rządowej realizowanych przez powiat. Samorząd powiatowy zapewnia stronę organizacyjną oraz merytoryczną (realizatorów posiadających odpowiednie kwalifikacje).

Realizacja Programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc domową powinna być prowadzona przez osoby, które:

- posiadają wykształcenie wyższe na kierunku praca socjalna, pedagogika, pedagogika specjalna, nauki o rodzinie, politologia, politologia i nauki społeczne w zakresie pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, resocjalizacji lub pracy socjalnej
lub
- posiadają tytuł zawodowy magistra na kierunku:
 - a) psychologia, praca socjalna, pedagogika, pedagogika specjalna, nauki o rodzinie, politologia, politologia i nauki społeczne w zakresie pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, resocjalizacji lub pracy socjalnej lub
 - b) innym, uzupełnionym studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, pedagogiki lub resocjalizacji, lub
- są terapeutami lub psychoterapeutami;
- posiadają udokumentowany co najmniej 3-letni staż pracy w instytucjach lub innych podmiotach realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej;
- posiadają zaświadczenie o ukończeniu szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w wymiarze co najmniej 100 godzin, w tym w wymiarze 50 godzin w zakresie pracy z osobami stosującymi przemoc domową.

Ponadto zaleca się aby:

- programy korekcyjno-edukacyjne prowadzone były przez dwie osoby odmiennej płci (zwłaszcza w sytuacji, gdy uczestnikami programu są osoby stosujące przemoc domową, które pozycjonują się w ten sposób wobec osób bliskich ze względu na płeć),
- osoby prowadzące programy korekcyjno-edukacyjne miały możliwość korzystania z superwizji, co będzie sprzyjało należytej i merytorycznej realizacji zadania oraz pomoże przeciwdziałać wypaleniu zawodowemu.

VI. Obszary pracy z uczestnikami programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową

- Przekonania sprzyjające stosowaniu przemocy domowej versus przekonania sprzyjające partnerskim relacjom;
- Uczucia → potrzeby → strategie realizacji potrzeb;
- Komunikacja oparta na partnerstwie (w tym partnerskie angażowanie się w sytuacje kontrowersyjne, jak spory, kłótnie);
- Umiejętności i strategie radzenia sobie z napięciem i lękiem bez naruszania granic innych osób;
- Role pełnione w bliskich relacjach (m.in. wielość i różnorodność sposobów realizacji ról);
- Postawy rodzicielskie oparte na przemocy versus postawy rodzicielskie oparte na partnerstwie;
- Odpowiedzialność za własne reakcje versus mechanizmy obronne (zaprzeczanie, minimalizowanie, obwinianie itp.);
- Specyfika przemocy domowej, w tym cechy, rodzaje, mechanizmy (m.in. cykl przemocy).

VII. Zasady realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową

1. Realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową jest jednym z elementów systemowego podejścia do zadania zapobiegania i zwalczania przemocy domowej. Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne powinny współgrać z pozostałymi elementami systemu przeciwdziałania przemocy.
2. Programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc domową – zwane dalej Programami, powinny stanowić część systemu przeciwdziałania przemocy domowej na terenie każdego powiatu lub gminy oraz uzupełniać różne formy interwencji prawnych i administracyjnych podejmowanych wobec osób stosujących przemoc.
3. Programy powinny być kompleksowe, co oznacza uwzględnienie działań psychologicznych, edukacyjnych i socjalizacyjnych, ukierunkowanych na zmianę zachowań i przekonań u osób stosujących przemoc. Osoby stosujące przemoc powinny w wyniku tych oddziaływań mieć możliwość przeformułowania swoich przekonań oraz nabycia wiedzy i umiejętności, które zmniejszą ryzyko dalszego stosowania przez nie przemocy oraz zwiększą ich zdolność do samokontroli przemocowych zachowań i do konstruktywnego współżycia w bliskich relacjach.
4. Formy organizacji i realizacji oraz zawartość Programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową powinny przyjmować jako najwyższy priorytet zasadę ochrony bezpieczeństwa, autonomii i dobra osób doznających przemocy.
5. Programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową nie należy prowadzić w miejscach, w których udziela się pomocy i wsparcia osobom doświadczającym przemocy domowej, a jeżeli nie jest to możliwe, to należy zadbać o bezpieczeństwo osób doznających przemocy domowej.
6. Uczestnictwo w Programie nie stanowi osobistej psychoterapii osoby stosującej przemoc, jest oddziaływaniem korygującym jej przemocowe zachowania.
7. Realizatorzy programu o charakterze grupowym powinni tworzyć grupy z uwzględnieniem podobieństwa doświadczeń uczestników (oddzielne grupy dla mężczyzn stosujących przemoc wobec kobiet, oddzielne grupy dla kobiet stosujących przemoc wobec mężczyzn, oddzielne grupy dla rodziców stosujących przemoc wobec dzieci, oddzielne grupy dla dorosłych dzieci stosujących przemoc wobec rodziców itp.). Realizatorzy Programów powinni uwzględniać specyfikę grupy, z którą pracują, dostosować Program do potrzeb osób uczestniczących, uwzględniając jednocześnie diagnozę społeczną zjawiska przemocy domowej na obszarze, w którym Program jest realizowany.

8. Opracowując Program należy kierować się uniwersalnymi wskazówkami wynikającymi z dotychczasowej praktyki i wiedzy na temat zjawiska przemocy domowej. W związku z powyższym Program powinien odnosić się do następujących zagadnień:
- a) należy promować wysokie standardy etyczne i pragmatyczne oparte na aktualnej wiedzy i badaniach,
 - b) należy dbać o to, by Programy przyczyniały się do faktycznych zmian w przekonaniach i zachowaniach osób stosujących przemoc domową, będących uczestnikami Programów oraz zwiększały ich poczucie odpowiedzialności za własne czyny,
 - c) należy zachęcać do utrzymywania współpracy i komunikacji między osobami prowadzącymi Programy dla osób stosujących przemoc a osobami prowadzącymi Programy i/lub placówkami zajmującymi się pomaganiem osobom doświadczającym przemocy domowej na danym terenie.
9. Zespół interdyscyplinarny do spraw przeciwdziałania przemocy domowej (a także inne podmioty kierujące uczestników do programu) skierowanie osoby do udziału w programie powinien poprzedzić szczegółową i rzetelną analizą:
- a) możliwości udziału tej osoby w programie o charakterze grupowym versus w programie o charakterze indywidualnym (ze względu na jej funkcjonowanie psychiczne i dbałość o prawidłowy przebieg procesu grupowego, co zwrótnie będzie sprzyjało uczeniu się uczestników programu zmiany zachowań);
 - b) możliwości udziału tej osoby w programie w tym momencie jej życia i/lub w tym momencie toczących się procedur (m.in. wziąć pod uwagę aktualną kondycję psychiczną potencjalnego uczestnika i ewentualną konieczność w pierwszej kolejności ustabilizowania jej innymi oddziaływaniami, np. medycznymi);
 - c) faktycznej realizacji programu w powiecie, a co za tym idzie faktycznej możliwości udziału osoby kierowanej w programie (jej udział w programie w innym powiecie zawsze jest obwarowany niepewnością ze względu na ograniczone możliwości organizacyjne innego powiatu).
10. Zawartość merytoryczna Programów powinna koncentrować się wokół następujących elementów:
- a) Program w części edukacyjnej powinien:
 - uwzględniać założone cele Programu oraz być dostosowany do czasu jego trwania i specyfiki uczestników,
 - dostarczać informacje umożliwiające uczestnikom zrozumienie dynamiki przemocy,

- konfrontować wszystkie przekonania, przy pomocy których osoby stosujące przemoc usprawiedliwiają stosowanie przemocy i umniejszają stosowaną przez siebie przemoc,
 - uczyć osoby stosujące przemoc w jaki sposób ich zachowanie krzywdząco wpływa na członków ich rodziny i na ich wzajemne relacje oraz przygotowywać ich do wzięcia pełnej odpowiedzialności moralnej i psychologicznej za swoje czyny, a także do rozpoczęcia pozytywnych zmian w ich relacjach osobistych.
- b) Program powinien stwarzać osobom stosującym przemoc warunki do uczenia się rozpoznawania i zmiany systemu przekonań i nastawień emocjonalnych, które inicjują i wzmacniają stosowanie przez nich przemocy. Ponadto powinien promować wartości i postawy, które stanowią konstruktywną alternatywę wobec wartości i postaw wspierających przemoc.
- c) Uczestnicy powinni otrzymać możliwość ćwiczenia konstruktywnych form myślenia i reagowania, służących skutecznej kontroli nad przemocowymi zachowaniami oraz sprzyjających odpowiedzialnemu podejmowaniu decyzji w sytuacjach konfliktowych i utrzymywaniu egalitarnych relacji międzyludzkich.
- Należy dostosowywać formy pracy korekcyjnej do potrzeb uczestników. W tym zakresie rekomenduje się, aby podstawową formą pracy były spotkania grupowe, jednak pożądane jest prowadzenie również pracy indywidualnej.
- d) Zajęcia wchodzące w skład programu o charakterze grupowym powinny być prowadzone w małych grupach, których wielkość pozwoli na sprawne ich realizowanie oraz umożliwi wykonywanie w trakcie programu ćwiczeń praktycznych mających na celu zmianę zachowań i postaw związanych z przemocą oraz rozwijających umiejętność samokontroli i konstruktywnego współżycia u uczestników oddziaływań.
- e) Program powinien określać warunki jakie musi spełnić jego uczestnik, aby go ukończyć. W związku z tym w warunkach należy uwzględniać, co najmniej liczbowy bądź procentowy obowiązkowy poziom obecności na zajęciach niezbędny do ukończenia programu. W programie należy opisać okoliczności, które mogą spowodować wykluczenie osoby z uczestnictwa w oddziaływaniach.
- f) Uczestnicy programu korekcyjno-edukacyjnego w ramach jasno określonych zasad powinny przyjąć i zawrzeć kontrakt, w którym zaakceptują reguły uczestnictwa w programie (w szczególności: warunki jakie należy spełnić, by program ukończyć oraz okoliczności powodujące wykluczenie z programu), zobowiązać się do niestosowania przemocy i poszanowania zasad współżycia społecznego oraz rozpocząć udział w spotkaniach grupowych oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych.

- g) Osoby, u których zostało rozpoznane uzależnienie od alkoholu lub narkotyków lub innych środków odurzających, substancji psychotropowych albo środków zastępczych, kieruje się w pierwszej kolejności na terapię uzależnienia – nie mogą brać udziału w programie, jeżeli nie zakończyły programu psychoterapii uzależnień.
- h) Uczestnikami programu nie mogą być osoby z poważnymi zaburzeniami emocjonalnymi, w szczególności z zaburzeniami osobowości antyspołecznej oraz zaburzeniami osobowości pogranicznej, gdyż ich udział w programie mógłby tworzyć poważne przeszkody w realizacji zajęć edukacyjno-korekcyjnych.
- i) Wskazane jest, żeby czas trwania programu wynosił około 60 godzin. Jednak jest to ogólne zalecenie, i czas ten może zostać pomniejszony dla danego uczestnika zakładając jednak, że w programie uwzględniono wszystkie treści programowe wymienione w pkt 3.
- j) Zajęcia powinny odbywać się w maksymalnie cotygodniowych odstępach czasu. W praktyce długość cykli korekcyjno-edukacyjnych będzie uzależniona od rodzaju i specyfiki grupy uczestników.
- k) W Programie powinno uwzględnić się badanie ewaluacyjne uczestników, dotyczące przebiegu i efektów oddziaływań.
- l) Uczestnicy Programu powinni być monitorowani pod względem zachowań związanych z przemocą, zarówno w trakcie trwania programu, jak też przez okres do 3 lat po jego ukończeniu. Działania te powinny być udokumentowane.
- m) przebieg zajęć powinien być udokumentowany – w sposób adekwatny do celu programu, rozliczalności udziału w nim poszczególnych uczestników.
- n) Program korekcyjno-edukacyjny należy opracowany na piśmie i stanowić odrębny dokument.
- o) Realizatorzy Programów powinni kierować się zasadą poufności i ochrony danych osobowych. Uzyskiwanie informacji od uczestników programu dotyczących ich życia osobistego powinno być objęte ochroną z wyjątkiem informacji wskazujących na popełnianie czynów zabronionych przez prawo.

VIII. Zasady monitorowania i ewaluacji działań wynikających z realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową

Przebieg i efekty Programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową powinny być objęte działaniami monitorującymi i ewaluacyjnymi, prowadzonymi przez powiat lub podmioty, którym powiat zlecił realizację prowadzenia programów korekcyjno-edukacyjnych, a wyniki tych działań powinny być wykorzystywane w pracach nad doskonaleniem i upowszechnianiem dalszych metod oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych.

W tym celu rekomenduje się aby Programy zawierały opis systemu umożliwiającego monitorowanie zachowania związanego z przemocą domową u osób uczestniczących w Programie, w trakcie trwania Programu i po jego zakończeniu.

Monitoring powinien zawierać dane: podmiotów realizujących program, liczbę osób przystępujących do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych oraz liczbę osób, które ukończyły programy korekcyjno-edukacyjne i liczbę osób, które powróciły do stosowania przemocy po zakończeniu udziału w programach.

Badanie skuteczności programów korekcyjno-edukacyjnych powinno być prowadzone przez okres 3 lat po ukończeniu Programu.

Rekomenduje się, aby realizatorzy Programów utrzymywali kontakt z osobami pokrzywdzonymi przez uczestników niniejszych Programów. Formy tego kontaktu powinny chronić bezpieczeństwo osób doznających przemocy i dostarczać rzetelnych informacji o zachowaniu uczestników Programu wobec członków swej rodziny.

Monitoring powinien być prowadzony w sposób systematyczny. Program powinien zawierać procedury postępowania na wypadek powrotu osób stosujących przemoc do stosowania zachowań przemocowych.

IX. Rezultaty programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową

Zmniejszenie skali zachowań przemocowych z jednoczesnym zwiększeniem skali zachowań partnerskich u uczestników programów, a co za tym idzie zwiększenie poczucia bezpieczeństwa członków ich rodzin / osób pozostających z nimi w bliskich relacjach.

X. Finansowanie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową

Programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc domową, jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej, finansowane są przede wszystkim z budżetu państwa.

W celu zwiększenia efektywności programów rekomenduje się również pozyskiwanie środków finansowych z programów osłonowych bądź innych źródeł (GKRPA, środki z Unii Europejskiej itp.).